

Ako (ne)odvolať predsedu Jána Mazáka a šikana v súdnej rade

Denník N 28. septembra 2023 16:28

Katarína Javorčíková

Autorka je emeritná sudkyňa a členka súdnej rady

Septembrové zasadnutie súdnej rady bolo z hľadiska jeho výsledkov úspešné. V médiách prebehli najmä správy, že sme zvolili celkovo štyroch kandidátov do veľmi významných funkcií sudcov európskych súdov. Ak si však niekto dal námahu počúvať priamy prenos zo zasadnutia alebo si vypočul mnohohodinový zvukový záznam a mal by súčasne ohodnotiť, ktoré z bodov programu ho najviac zaujali, tipujem, že by to neboli voľby sudcov európskych súdov. Najväčší rating pozornosti by podľa môjho názoru získali iné body programu.

Je už všeobecne známe, že zloženie súdnej rady je názorovo rozmanité a ani samotní členovia pomerne často nevedia odhadnúť, ako hlasovanie v konkrétnych veciach dopadne. Kolega Ľudovít Bradáč názorové strety členov súdnej rady na jednom príklade výstižne opísal v článku Dva svety.

Aj na septembrovom zasadnutí sa špirála výmeny názorov roztočila už v úvode zasadnutia pri schvaľovaní programu. Štyria členovia súdnej rady totiž navrhli do programu zaradiť prerokovanie „niektorých pochybení predsedu súdnej rady Jána Mazáka“ a hlasovaním prijať stanovisko, že „súdna rada konštatuje, že Ján Mazák ako predseda súdnej rady porušuje svoje zákonné povinnosti“. Tento návrh ešte pred zasadnutím súdnej rady navrhovatelia mediálne zverejnili a stihli sa popísať na túto tému aj nejaké články, takže to nebolo pre verejnosť nič prekvapujúce. Pri príprave na tento bod ma však zaujala najmä predstava, že ak by sa im podarilo získať pre navrhované uznesenie aspoň desať hlasov, aký zmysel a cieľ by malo „suché“ konštatovanie súdnej rady, že jej predseda porušuje svoje zákonné povinnosti. A ďalej nič... len bodka. Rozhodnutie, že niekto je vinný z toho, že porušuje zákony, je v kompetencii najmä súdov alebo

disciplinárnych senátov, ktoré pri uznaní viny spravidla uložia aj primeraný trest, prípadne vyvodlia iný druh zodpovednosti. Súdna rada však nie je súdny tribunál, aby mohla ukázať na niekoho prstom a rozhodnúť hlasovaním, že je vinný.

Prelistovala som ústavu aj zákony o súdnej rade a o sudcoch, ale žiadnu kompetenciu súdnej rady pre konštatovanie (bez ďalšieho), že predseda (respektíve aj podpredseda) súdnej rady porušuje zákon, sa mi nepodarilo nájsť. Dávalo mi to logiku, pretože som našla iné zákonné ustanovenie, podľa ktorého súdna rada môže riešiť, či predseda (alebo podpredseda) porušuje svoje zákonné povinnosti vtedy, ak najmenej päť členov súdnej rady navrhne z tohto dôvodu jeho odvolanie. Ale to len ako takzvanú predbežnú otázku, či sú dôvody na odvolanie predsedu alebo nie.

Mala som tak dôvodné pochybnosti o tom, či má súdna rada zákonnú kompetenciu na prerokovanie tohto bodu programu a na hlasovanie o navrhnutom uznesení. Dovolila som si preto už pri schvaľovaní programu zasadnutia navrhnúť, aby sme tento bod odložili na ďalšie zasadnutie a dotedy si vyjasnili túto základnú otázku. Zdôraznila som aj to, že ak by dospelo desať členov k názoru, že predseda súdnej rady porušuje svoje zákonné povinnosti bez toho, aby aspoň piati z nich podali návrh na jeho odvolanie, znamenalo by to, že porušovanie jeho povinností tolerujú (k tomu dodatok s dávkou zveličenia: a súhlasia, aby tak konal aj naďalej).

Reakcia na návrh na odloženie bola zo strany predkladateľov razantná a výklad jednoznačný v tom zmysle, že námietka nedostatku, respektíve spochybnenia kompetencie súdnej rady je len priehl'adná snaha politických nominantov (menovite hlavne moja) znemožniť prerokovanie tohto bodu s cieľom ochrániť predsedu súdnej rady pred tým, aby musel verejne vysvetľovať svoje pochybenia. Nepomohla ani následná emotívna diskusia, ktorú som sa snažila nasmerovať na nájdenie odpovede, či kompetenciu máme alebo nie. Odpoveď stále neviem, ale aj tak môj návrh na odloženie tohto bodu programu získal len deväť hlasov a zostal súčasťou programu zasadnutia. Nakoniec sme sa k tomuto bodu ani

nedostali, pretože sme to pre časovo náročný program nestihli, a budeme sa ním zaoberať až v októbri.

Dovtedy mám čas rozmýšľať, prečo sa štyria predkladatelia tohto bodu nespojili s ešte jedným členom súdnej rady a nenavrhlí rovno odvolať Jána Mazáka z funkcie predsedu súdnej rady (zákon vyžaduje najmenej päť navrhovateľov), ak identifikovali dvadsať skutkov, ktorými podľa ich názoru konal v rozpore so zákonom, respektíve nekonal, keď podľa zákona konať mal.

Možností je viac. Možno nevedeli získať piateho člena súdnej rady pre takýto návrh, a rozhodli sa preto presadiť aspoň uznesenie, že predseda porušuje svoje povinnosti. Ak by sa im to podarilo, mali by vyriešený základ pre podanie návrhu na odvolanie ihneď, ako nastane príhodný čas. Napríklad – ak by po voľbách a zmene zloženia parlamentu nebol Ján Mazák novým parlamentom odvolaný z funkcie člena súdnej rady a bolo by sa ho treba zbaviť iným spôsobom. Alebo im v skutočnosti nejde ani o prijatie uznesenia, že Ján Mazák porušuje zákon, ale len o medializáciu jeho údajných pochybení a ďalšie (z ich strany opakované) spochybňovanie jeho osoby. Skrátka, ide o to, ako (ne)odvolať predsedu súdnej rady.

Ďalším bodom, ktorý mohol vzbudiť zvýšenú pozornosť, bolo preverovanie sudcovskej spôsobilosti sudkyne, ktorá bola úspešná vo výberovom konaní do funkcie predsedníčky jedného z mestských súdov v Bratislave. Pri takomto preverovaní súdna rada skúma všetky zistené alebo verejne dostupné skutočnosti, ktoré by mohli spochybniť morálny štandard a integritu osobnosti sudcu. Vo vzťahu k tejto kandidátke boli v minulosti viackrát v rôznych médiách zverejnené časti z komunikácie v takzvanej Kočnerovej Threeme, a to v súvislosti s jej rozhodovacou činnosťou v konkrétnych veciach. V zápisnici kontrolnej komisie, ktorá vykonávala preverovanie sudkyne, boli uvedené všetky výstupy z verejne dostupných zdrojov, v ktorých bola spomenutá uvedená komunikácia, a komisia odporučila súdnej rade, aby k tomu kandidátku vypočula.

Navyše pred zasadnutím súdnej rady bol členom doručený ďalší podnet so žiadosťou, aby sa súdna rada podozreniami z ovplyvňovania rozhodovacej činnosti kandidátky zaoberala. V rámci svojej prezentácie sama kandidátka uviedla, že sa chcela verejne vyjadriť a vyvrátiť medializované podozrenia, ale jej vysvetlenie nezverejnilo žiadne z mienkotvorných médií. Keďže som bola členkou kontrolnej komisie, ktorá kandidátku preverovala, postupne som jej položila otázky k tomu, čo bolo v súvislosti s ňou zverejnené. Hneď na úvod som uviedla, že otázky budem klásť nie preto, aby som jej osobnosť spochybňovala, ale preto, aby dostala verejný priestor na pôde súdnej rady podozrenia voči nej vyvrátiť.

Napriek tomu, že kandidátka odpovedala vecne a pokojne, priebeh vypočutia bol opakovane rušený niektorými členkami súdnej rady nesúhlasnými vyjadreniami a gestami, ktorými zreteľne dávali najavo, že moje otázky sú podľa ich názoru šikanovaním kandidátky. Jedna členka dokonca vstala so slovami, že „toto nebude počúvať“, a zo zasadnutia odišla, aby sa po krátkej chvíli zas vrátila. Nastalo ďalšie kolo veľmi emotívnej diskusie na tému, či sú moje otázky kandidátke legitímne alebo sú jej neprípustným šikanovaním. Kandidátka si z toho mohla vybrať dva názory. Väčšia časť členov moje otázky privítala, pretože jej odpovede im pomohli rozptýliť pochybnosti o sudcovskej integrite kandidátky. Menšia časť členov mala úplne protichodný názor. Vraj kandidátku šikanujem alebo, ako neskôr výstižne zhrnula členka Dana Jelínková Dudzíková, vraj išlo o „vyšetrovanie samozvanej odnože NAKA v podaní kolegyne Javorčíkovej“. Po búrlivej výmene názorov, ktorú kandidátka musela ticho pretrpieť, sa napokon dočkala satisfakcie výsledkom hlasovania súdnej rady. Všetci členovia bez rozdielu hlasovali za uznesenie, že kandidátka spĺňa všetky predpoklady sudcovskej spôsobilosti, a teda aj predpoklady na výkon funkcie predsedníčky súdu.

Hovorí sa – „koniec dobrý, všetko dobré“. S tým môžem súhlasiť, ale aj tak mi nedalo a vyhládala som si presný význam slov „šikanovanie“ a „šikana“. Šikanovať znamená týrať, trápiť, robiť príkorie. Šikana je úmyselná zlovoľná prekážka, ľstivé a zákerné jednanie alebo spôsob

správania, ktorý umožňuje fyzickým a psychickým týraním druhých získať nad nimi pocit prevahy, moci, určitej výhody.

Tento výklad ma neprekvapil. V zásade si každý priemerne vzdelaný a citlivý človek uvedomuje význam týchto nepríjemných slov. Čo ma prekvapilo, je použitie týchto slov zo strany aktívnych sudcov v súdnej rade na (pre mňa) očakávané a primerané polozenie otázok v dôležitom procese preverovania sudcu, ktorý sa má stať predsedom súdu. Ja som „len“ emeritný sudca a „navyše“ politický nominant v súdnej rade, napriek tomu považujem za kľúčové, aby najmä riadiace funkcie na súdoch boli obsadené sudcami, ktorí sú dôveryhodní a ich bezúhonnosť a mravné princípy nie sú spochybnené.

Dala som si preto osobný záväzok, že ak sa aj v budúcnosti v procese preverovania integrity a mravného štandardu sudcov budem vedieť dopracovať k zisteniu, či požadované predpoklady sudcovia skutočne spĺňajú, len za cenu použitia rovnakého spôsobu „šikany“ ako v tomto prípade, nebudem mať zábrany urobiť tak opätovne.